नेपाल सरकार

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाडौं

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) बमोजिमको त्रैमासिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन २०७९ साउन-असोज प्रतिवेदन

(Proactive Disclosure)

(२०७९)

विषय सूची

१. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र ३
२. कर्मचारी संख्या र विवरण ५
४. प्रदान गरिने सेवा १२
५. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी १४
६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि १५
७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी १५
८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी १५
९. सम्पादन गरेको कामको विवरणः १५
१०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद १९
११. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिकाको सूची २०
१२. प्रमुख उपलब्धि सूचकः २२
१३. पर्यटकीय तथ्याँकः २४
१४. मन्त्रालय शाखागत इमेल बिबरणः २५
१५. प्रमुख आयोजनाहरुको आ.व. २०७६/७७ र २०७७/७८ को प्रथम चौमासिकको भौतिक प्रगतिको तुलनात्मक स्थितिः २५
१६. आर्थिक वर्ष २०७९/८० त्रैमासिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन २०७९ साउन-असोज प्रतिवेदन..... २६

परिचय

तुलनात्मक र प्रतिस्पर्धात्मक लाभका दृष्टिले नेपालको आर्थिक विकासको प्रमुख आधार रहेको पर्यटन क्षेत्रले विदेशी मुद्रा आर्जन, रोजगारी सिर्जना, आर्थिक कृयाकलाप अभिवृद्धि र समग्र आर्थिक विकास र समुन्नतिमा टेवा पुर्याउँदै आएको छ। देशमा रहेका सम्पूर्ण ऐतिहासिक, प्राकृतिक र साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र विकास गरी तिनको आर्थिक उपयोग गर्दै पर्यटनलाई मुलुकको आर्थिक आधारको रुपमा ग्रामीण तहसम्म विकास र विस्तार गरी यसको प्रतिफल जनजीवनको तल्लो तहसम्म पुर्याउन संस्कृति र पर्यटन क्षेत्रको विविधिकरण, विस्तार र प्रवर्द्धन गरिनु आवश्यक छ।

पर्यटकहरुको आवागमन शुरुवातसँगै नेपालमा पर्यटन क्षेत्रका कार्यक्रमहरुलाई व्यवस्थित रुपले अगाडि बढाउन सर्वप्रथम वि.सं. २०१६ सालमा पर्यटन बोर्डको स्थापना भएको थियो। वि.सं. २०१८ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग गठन भएकोमा पर्यटन गुरुयोजना र प्रशासन सुधार आयोग, २०३२ को सिफारिस समेतका आधारमा पर्यटन क्षेत्रको योजनाबद्ध विकास तथा प्रबर्द्धन गर्न केन्द्रीय पर्यटन प्रशासनिक निकायको रुपमा वि.सं. २०३४ सालमा पर्यटन मन्त्रालयको स्थापना भएको हो। वि.सं. २०३९ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गतको हवाई विभागलाई समावेश गरी पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय स्थापना गरियो। मुलुकले अवलम्बन गरेको खुला बजारमुखी अर्थतन्त्रमा सरकारको भूमिका र कार्यक्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्न वि.सं. २०५५ सालमा पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गतका २ (दुई) वटा विभागहरु हवाई विभाग र पर्यटन विभागलाई खारेज गरी क्रमशः नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण र नेपाल पर्यटन बोर्डको स्थापना गरियो। वि.सं. २०५७ सालदेखि संस्कृति क्षेत्रको समेत कार्य गर्ने गरी संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको रुपमा अगाडि बढाइयो। पर्यटन उद्योगको व्यवस्थापन, पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटकको सुरक्षा लगायत कार्यहरु गर्न नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७१ श्रावण २ गतेको निर्णयनुसार मिति २०७१ भाद्रदेखि पर्यटन विभागको स्थापना गरिएको छ।

नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन क्षेत्रको महत्व बढ्दै गए अनुरुप यसलाई प्रमुख प्राथमिकताको क्षेत्रमा राखिएको, नेपालको सांस्कृतिक विविधता अनुपम रहेकोले यसलाई संरक्षण, विकास र प्रबर्द्धन गर्दै यसको आर्थिक उपयोग एवम् पर्यटनको मुख्य उत्पादन र गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न आवश्यक भएको, साथै हवाई सेवाले भौगोलिक विषमतामा यातायात सेवा उपलब्ध गराउनुको अतिरिक्त बाह्य र आन्तरिक रुपमा पहुँच विस्तार भै पर्यटन सेवामा समेत पर्याप्त योगदान पुर्याउने भएकोले यी तीनओटै क्षेत्रलाई एकीकृत रुपमा अगाडि बढाउन एउटै मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रमा राखिएको पाइन्छ।

१. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र

नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली, २०७४ बमोजिम यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहायबमोजिम रहेको छः

१. संस्कृति, ललितकला, धर्म, सभ्यता र सम्पदा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड
२. पुरातात्विक महत्वका स्थान र प्राचीन स्मारक सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
३. राष्ट्रिय संग्रहालय अभिलेखालय

४. अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रियस्तरका ऐतिहासिक पुरातात्विक धार्मिक एवं सांस्कृतिक महत्वका स्थल एवं विश्व सम्पदा सूचीकृत सम्पदा सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड संरक्षण सम्भार अध्ययन अनुसन्धान उत्खनन पुनर्निर्माण र प्रचार प्रसार
५. प्राकृतिक धार्मिक सांस्कृतिक पुरातात्विक साहसिक पर्यटन सम्बन्धी नीति मापदण्ड र नियमन
६. केन्द्रीयस्तरका प्रज्ञा प्रतिष्ठान सम्बन्धी नीति तथा कानून
७. विदेशी मित्र राष्ट्रहरुसंग भएका सन्धी सम्झौता लगायत राष्ट्रिय महत्वका दस्तावेज संरक्षण
८. पर्यटन सम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड
९. क्यासिनो सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
१०. पर्वतारोहण ट्राभल ट्रेकिङ्ग सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
११. पर्यटन शुल्क निर्धारण सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
१२. भाषा आयोग नेपाल प्रज्ञाप्रतिष्ठान नेपाल ललितकला प्रतिष्ठान तथा नेपाल संगीत तथा नाट्यकला प्रतिष्ठान
१३. पशुपति क्षेत्र विकास कोष लुम्बिनी विकास कोष वृहत्त जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्
१४. विभिन्न जात धर्म जाति सम्प्रदाय भाषा भाषिकाको साहित्य संगीत लिपी कला संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकास सम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड
१५. निकासी गरिने पुरातात्विक वस्तुहरुको जाँच र अनुमति
१६. वायुयान निर्माण तथा डिजाइन संचालन र मर्मत संभार विमानस्थल निर्माण तथा संचालन एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको इजाजत र नियमन
१७. हवाइभाडा विमानस्थल शुल्क एयर नेभिगेसन सेवाशुल्क र नियमन
१८. वायुसेवा कार्यसंचालन अनुमति इजाजत र उडान अनुमति
१९. नागरिक उड्डयन सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
२०. नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविदहरुको अनुमतिपत्र स्तर निर्धारण र नियमन
२१. हवाइ सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर मापदण्ड मार्गदर्शन र कार्यान्वयन
२२. एयर नेभिगेशन र एयर ट्राफिक सेवा
२३. हवाईक्षेत्र व्यवस्थापन
२४. उड्डयन सेवाको लागि मौसम सम्बन्धी सूचना सेवा
२५. उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग तथा समन्वय
२६. अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण संचालन र व्यवस्थापन
२७. वायुयान दुर्घटना जाँच सम्बन्धी
२८. अल्ट्रालाइट प्याराग्लाइडिङ्ग ह्याङ्गलाइडिङ्ग जस्ता हवाई खेल साहसिक उड्डयन मनोरञ्जनात्मक उड्डयन क्रियाकलाप सम्बन्धी नीति र मापदण्ड
२९. प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड कार्यान्वयन र नियमन
३०. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासंग सन्धी सम्झौता अभिसन्धी सम्पर्क र समन्वय

३१. मन्त्रालय सम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान प्राधिकरण समिति प्रतिष्ठान कम्पनी आदिको संचालन र नियमन

३२. नेपाल शिक्षा सेवा अन्तर्रगत आर्कियोलजी समूहको संचालन

३३. नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग सेवा अन्तर्गत देहायका समूहो संचालनः

क. सिभिल इञ्जिनियरिङ्ग समूह अन्तर्गत एयरपोर्ट उपसमूह

ख. एरोनोटिकल इञ्जिनियरिङ्ग समूह

ग. सिभिल एभिएसन अपरेशन एण्ड इञ्जिनियरिङ्ग समूह ।

३४. **Digital FrameWork Nepal** अन्तर्गत रहेका कार्यक्रम संचालन गर्ने

२. कर्मचारी संख्या र विवरण

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना देहाय बमोजिम रहेको छ।

चित्र १. संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना

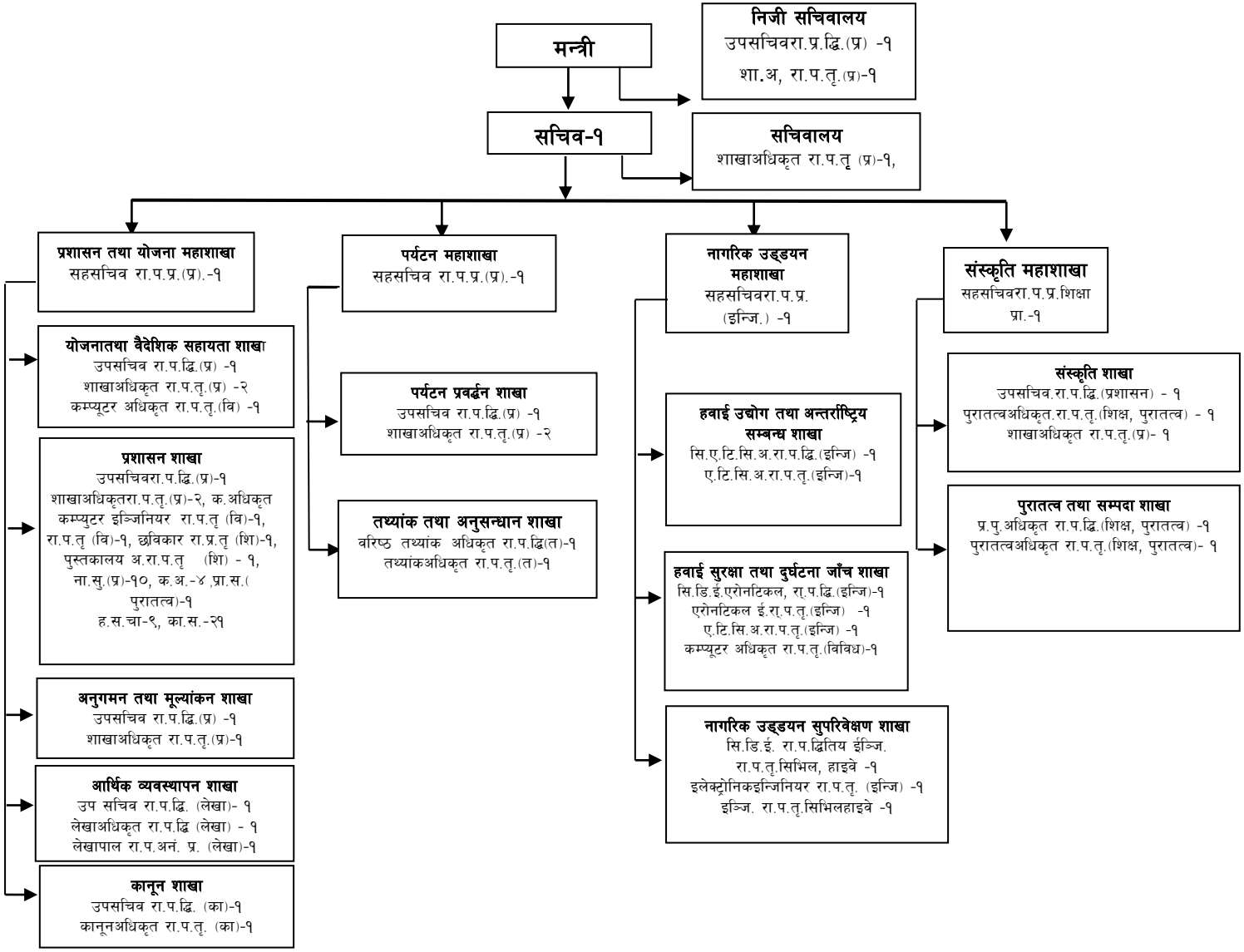

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको दरवन्दी तेरिज २०७९

क्र.सं	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	जम्मा कायम दरवन्दी
१	सचिव	विशिष्ट				१
२	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन			२
३	सहसचिव	रा.प.प्रथम	ईन्जि	सि.ए.अ.इ.	सि.ए.अ	१
४	सहसचिव	रा.प.प्रथम	न्याय	कानुन		०
५	सहसचिव	रा.प.प्रथम	शिक्षा	पूरातत्व		१
६	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		६
७	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानुन		१
८	वरिष्ठ तथ्यांक अधिकृत	रा.प.द्वितीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१
९	प्रमूख पूरातत्व अधिकृत	रा.प.द्वितीय	शिक्षा	पूरातत्व		१
१०	प्रमूख लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	लेखा		१
११	सि.ए.टि.सि.अ.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	१
१२	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	१
१३	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	एरोनटिकल		१
१४	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्र.		१०
१५	कानुन अधिकृत	रा.प.तृतीय	न्याय	कानुन		१
१६	तथ्यांक अधिकृत	रा.प.तृतीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१
१७	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा		१
१८	पुरातत्व अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पूरातत्व		२
१९	कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध			३
२०	ए.टि.सि.अ.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	२
२१	ई. ईन्जि	रा.प.तृतीय	ईन्जि	ईन्जि.एन्ड टेलिकम		१
२२	एरोनटिकल इञ्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	एरोनटिकल		१
२३	ईञ्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	१
२४	क. ईन्जिनियर.	रा.प.तृतीय	इञ्जि	कम्प्युटर		१

क्र.सं	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	जम्मा कायम दरवन्दी
२५	पूस्तकालय अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पू.वि.		१
२६	छविकार	रा.प.तृतीय	शिक्षा	कला	छविकला	१
२७	ना.सू.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		१०
२८	प्राविधिक सहायक	रा.प.अ.प्रथम	शिक्षा	पूरातत्व	पुरातत्व	१
२९	कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अ.प्रथम	विविध			४
३०	लेखापाल	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	लेखा		१
३१	टा.ना.सू.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		०
३२	खरिदार	रा.प.अ.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		०
३३	ह.स.चा.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.		९
३४	का. स.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.		१५
					जम्मा	**८४**

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, Phone: 01-4211870 Fax: 4211758, 4211992 Update: २०७९-०५-०४ info@tourism.gov.np, it@tourism.gov.np

पद	नाम, थर	कार्यालय	Int.	मोवाईल नम्बर	पद	नाम, थर	कार्यालय	Int.	मोवाईल नम्बर
मा. मन्त्री	**जीवनराम श्रेष्ठ**	४२११८७९	११४	9851003760					
स्व उपसचिव	भिमसेन राजवाहक		११६	9851129522	ले अ (क)	विष्णु ज्ञवाली		३२४	9841262228
प्र. सहायक	अर्जुन महर्जन		११६	9841320115	का स (क)	प्रेमा देवी खत्री			9843753565
प्रेस संयोजक	तेज वाग्ले		११६	9851066425	**कानून शाखा**				
मा मन्त्रीज्यूको नीजि सचिवालय					उपसचिव	पुरुषोत्तम खतिवडा		४१६	9841458664
उपसचिव			२०६		का.अधिकृत	सुनिता अर्याल		४१६	9841705205
शा अ	ज्ञानेन्द्र श्रेष्ठ		२०६		**पर्यटन महाशाखा**				
क अ	प्रविन सुवेदी		२०३	9864925066	सहसचिव	*ज्ञानप्रसाद ढकाल*	४२११६६९	३१४	*9841888780*
का स	लाल बहादुर खड्का		२०३	9841554774	क अ	अलका लुईटेल		३१३	9862980685
का स (क)	कल्पना शाही		२०३	9849201020	ह स चा(क)	विष्णु तामाङ			9849065224
ह स चा	कृष्ण बहादुर बोगटी		२०३	9863322978	का स(क)	संगीता चौधरी		३१३	9813788317
श्रीमान् सचिवज्यूको सचिवालय					**पर्यटन प्रबर्धन शाखा**				
सचिव	सुरेश अधिकारी	४२११८७०	३०२		उपसचिव	सरोज कुमार पोख्रेल		३०९	9841437221
क अधि.	शारदा अधिकारी		३०१	9851198375	शा अ	राजकुमार दुलाल		३११	9841145113
क अप	विमल ज्ञवाली		३०६	9851195852	शा अ	सुरज अर्याल			9843603663

का स (क)	देव बहादुर खत्री		३०१	9843495173	ना सु	किशोर सिग्देल		३११	
					तथ्यांक तथा अनुसन्धान शाखा				
ह स चा(क)	कुमार गुरुङ्ग		३०१	9851285650	ब.त.अ	सिताराम घिमिरे	४२११५९६	३१७	9841401973
ह स चा(क)	संजय चौधरी		३०१	9813777005	त.अ.	रमा गौतम भण्डारी		३१७	9857065705
का स (क)	अस्मिता थपलिया		३०१	9849220726	**नागरिक उड्डयन महाशाखा**				
का स (क)	सुनिता श्रेष्ठ		३०१	9801169581	सहसचिव	बुद्धिसागर लामिछाने	४२११८४७	६०७	9851249033
प्रशासन तथा योजना महाशाखा					ना सु			६०१	
सहसचिव	राजेन्द्र कुमार के.सि	४२११६२०	१६०	9851171073	ना सु	लिला रेग्मी		६०५	9841860593
उपसचिव	सोमनाथ गौतम			9851083667	का स (क)	तारा राई		६०१	9849779228
उपसचिव	अर्जुन राई		४०७	उजुरी गुनासो					
ना सु	गीता देवी पराजुली		४०१	9841880634	**हवाई उद्योग तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा**				
का.स. (क)	कौशिला श्रेष्ठ		४०१	9867317044	सिएटीसीअ	प्रमोद नेपाल	४२११६८५	६११	9841573837
योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा					**हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा**				
उपसचिव	कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ		४१७	9849226127	सिडिइए				
शा अ	मनोज अधिकारी		४१४	9851246329	एरो इ.	तनुजा पोखरेल		१३२	9801052919
शा अ	सरोज खनाल		४१४	9849117901	एटीसीअ	सुवर्णराज भट्टराई		६०६	9841356248
क अधिकृत	हरिकाजी राई		४१०	9841286135	क. अधि	नगेन्द्रबहादुर रोका क्षेत्री		६०९	9841824317
ना सु	सकेन्द्र राई			9843354226	**नागरिक उड्डयन सुपरिवेक्षण**				

					शाखा					
प्रशासन शाखा					सिडिइ सि					
उपसचिव	टेकनारायण पौडेल	४२११६२६	४०७	9851181329	इ इन्जि	अनिल भुजेल	४२११६१४	६०८	9841805283
उपसचिव	अर्जुन राई		१२३	*9842392222*					
शा अ	टंक बहादुर नेगी		४०८	9851178178	शा अ	मोहन कुमार घिमिरे			9851198271
शा अ	प्रविनहाङ योङ्गहाङ		४११	9842167966	एटीसीअ	मुकेश डंगोल		६०८	9841644753
क ईन्जिनियर	प्रदिप राज पौडेल		३१०	9851197492	शा अ	सुरेश चन्द्र अधिकारी			9851000067
पुस्त.अ.	राजनारायण सिंह		१२२	9841800803	**संस्कृति महाशाखा**				
ना सु	विष्णु पौडेल घिमिरे		४०९	9841638083	सहसचिव	डा. सुरेश सुरस श्रेष्ठ	४२११९०९	६१५	9841363835
ना सु	दुर्गा कुमारी खड्का		४०९	9842928599	प्रा स	निना राई		६१३	9849227262
अनु.सहायक	शिवराम सापकोटा		१२३	9841099541	का स (क)	आशा घिमिरे		६१३	9849755573
खरिदार	रजिना सुब्बा		१२३	9802754464	ह स चा (क)	मनोज राई			
ह स चा	मनिबज्र लामा			9841899108	**संस्कृति शाखा**				
ह स चा	अर्जुन थापा			9841247250	उपसचिव	पुण्यमाया गुरागाईं		१०८	9849246011
ह स चा	एक बहादुर भण्डारी			9849920336	पु अ	जयन्ती श्रेष्ठ	४२११८४६	६१६	9841579790
का स(क)	शिवराम साफी			9861720027	शा अ	नारायण प्र. खनाल		६२३	9847863055
का स(क)	संगम भट्टराई		४०९	9861253553	ना सु	हरिमाया पनेरु			9841873430
का स(क)	सञ्च ब तामाङ		१२३	9808647283	**पुरातत्व तथा सम्पदा शाखा**				
का स	सुनिता कुचिकार			9843547446	प्र पु अ	मंगला प्रधान	४२११५९६	६१७	9851042144
अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा					पु अ	करुणा नकर्मी		६१८	9849112300

उपसचिव	निरज कुमार खत्री		४१२	9841137140	पु अ	सविता जोशी		६२०	9849164019
शा अ	महेश विक्रम लागेजु		१४३	9841353241	छविकार	रामकृष्ण महर्जन		६२५	9841338438
ना सु	*शोभा अधिकारी पराजुली*		१४३		स.क.अ.	सम्झना पुडासैनी			9841690416
क अ	बबिता बस्नेत		१४३	9842646105	**जिन्सी**				
आर्थिक व्यवस्थापन शाखा					ना सु	अर्जुन श्रेष्ठ	४२११६१४	१२१	9841505918
प्र.लेखा नि	गणेश प्रसाद चालिसे	४२११९३९	३१९	9858023809	का स	विष्णुबहादुर महर्जन		१२१	9813507828
ले अ	भुवन प्रसाद आचार्य	४२११६१४	३२१	9843493086	**IT AMC करार सेवा**	**नारायण भण्डारी**		IT टेक्निसियन	**9841283965**
लेखापाल	मधु प्रसाद पैयानी	४२५६२२८	३२१	9847596968	इमेल	info@tourism.gov.np			

४. प्रदान गरिने सेवा

- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी संघीय नीति, योजनाको तर्जुमा, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी विकास योजना तथा कार्यक्रमहरुको विश्लेषण, छनौट, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन विकास सम्बन्धी पूर्वाधारहरुको विकास गर्न आवश्यक योजनाहरु कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, चौमासिक विभाजन सहितको कार्यक्रम स्वीकृति ।
- वैदेशिक सहायता र आन्तरिक स्रोतबाट संचालित आयोजनाहरुको निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य।
- पर्यटन व्यवसाय सम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन, अनुसन्धान, पर्यटकीय स्थलहरुको खोजी, सूचना संकलन, डकुमेन्टेसन र प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय निकायहरुसँग समन्वय र सहकार्य सम्बन्धी कार्य ।

- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि अन्तराष्ट्रिय जगतसँग सम्पर्क र समन्वय गर्ने कार्य।
- पर्यटन क्षेत्रको लागि आवश्यक पुर्वाधार विकास गर्ने सम्बन्धमा सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय तहहरुसँग समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन विषयक सम्झौताहरु सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन सम्बद्ध तथ्याङ्कहरुको संकलन, विश्लेषण र प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य।
- नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविद्हरुको स्तर निर्धारण र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- वायुयान निर्माण तथा डिजाइन, संचालन र मर्मत सम्भार, विमानस्थल निर्माण तथा संचालन, एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- हवाइ भाडा, विमानस्थल शुल्क, एयर नेभिगेशन सेवा शुल्क र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- वायुसेवा कार्यसंचालन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- हवाइ सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर, मापदण्ड, मार्गदर्शन कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- एयरनेभिगेसन र एयर ट्राफिक सेवा नियमन सम्बन्धी कार्य।
- उड्डयन सेवाको लागि मौसम सम्बन्धी सूचना सेवा।
- उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग समन्वय तथा वायुयान दुर्घटना जाँच सम्बन्धी कार्य।
- अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- विभिन्न मुलुकहरुसँग हवाईसेवा सम्झौता वार्ता र हवाई सम्झौता सम्बन्धी कार्य ।
- नागरिक उड्डयन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था, संगठनसँग सम्पर्क, सहभागिता र ती संगठनबाट पारित महासन्धी/प्रोटोकलहरुको अनुमोदन सम्बन्धी कार्य ।
- वायुसेवाहरुलाई सेवा संचालन अनुमति सम्बन्धी कार्य ।
- निषेधित क्षेत्रमा हवाई उडान र अवतरणको सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
- मौजुदा हवाई रुट र नयाँ स्थापना हुने रुटहरुमा एयर नेभिगेशन सुविधाहरुको पहिचान, समन्वय र निर्णय सम्बन्धी कार्य ।
- भाषा, कला, साहित्य र संस्कृति सम्बद्ध आयोग, कोष, विकास समिति, प्रतिष्ठन, परिषद्हरु सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- विभिन्न धर्म, जातजाती, सम्प्रदाय, भाषाभाषिकाको साहित्य, संगीत, लिपी, कला, संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकास सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड सम्बन्धी कार्य।
- प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- संग्रहालय र अभिलेखालय सुदृढीकरण सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य।
- अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाको खोज, अध्ययन, संरक्षण, प्रबर्द्धन, सूचीकरण सम्बन्धी कार्य।
- संस्कृतिसँग सम्बद्ध विभिन्न समूह, गुठी संघ संस्थाहरुलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय सम्बन्धी कार्य ।

- संस्कृति तथा पुरातत्व सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासंग सन्धि सम्झौता सम्बन्धमा सम्पर्क र समन्वय गर्ने कार्य।
- मन्त्रालय, विभाग वा अर्न्तर्गतका कार्यालयहरुको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।
- मन्त्रालय, अर्न्तगतका निकायहरुको पदपूर्तिका लागि नियुक्ति तथा पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, राजिनामा तथा बिभागीय कारबाही सम्बन्धी कार्य ।
- कार्य सम्पादन मूल्यांकन र प्रोत्साही पुरस्कार सम्बन्धी कार्य ।
- नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग सेवा अर्न्तर्गत पर्ने एरोनटिकल इञ्जिनियरिङ्ग समूह र सिभिल एभिएशन अपरेशन इञ्जिनियरिङ्ग समूहको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य।
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्य।
- आवश्यकतानुसार ऐन, नियम, गठन (आदेश), सम्झौता तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य ।

५. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी

क्र.सं.	महाशाखा / शाखा	जिम्मेवार अधिकारी
(क)	प्रशासन तथा योजना महाशाखा	सहसचिव राजेन्द्र कुमार के.सी
१	प्रशासन शाखा	उपसचिव श्री टेकनारायण पौडेल
२	योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा	उपसचिव श्री कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ
३	अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा	उपसचिव श्री निराज कुमार खत्री
४	आर्थिक व्यवस्थापन शाखा	उपसचिव (लेखा) श्री गणेश प्रसाद चालिसे
५	कानून शाखा	उपसचिव (कानून) श्री पुरूषोत्तम खतिवडा
६	जिन्सी शाखा	ना.सु. श्री अर्जुन श्रेष्ठ
(ख)	पर्यटन महाशाखा	सहसचिव श्री ज्ञान प्रसाद ढकाल
७	पर्यटन प्रवर्द्धन शाखा	उपसचिव श्री सरोज कुमार पोखरेल
८	तथ्याङ्क तथा अनुसन्धान शाखा	उपसचिव श्री सीताराम घिमिरे
(ग)	नागरिक उड्डयन महाशाखा	सहसचिव श्री बुद्धिसागर लामिछाने
९	हवाई उद्योग तथा अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	उपसचिव श्री
१०	हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा	एरोनटिकल इन्जिनियर श्री तनुजा पोखरेल एटीसी अफिसर श्री सुवर्णराज भट्टराई
११	नागरिक उड्डयन सुपरीवेक्षण शाखा	इन्जिनियर श्री अनिल भुजेल शा.अ. श्री मोहन कुमार घिमिरे
(घ)	संस्कृति महाशाखा	सहसचिव श्री सुरेश सुरेश श्रेष्ठ
१२	संस्कृति शाखा	उपसचिव श्री पुण्यमाया गुरागाईं
१३	पुरातत्व तथा संस्कृति शाखा	उपसचिव श्री

६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

मन्त्रालयका अधिकांश कार्यहरु दस्तुर नलाग्ने र अवधि तोक्न नसकिने प्रकृतिका (नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्माण, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन गर्ने) भएको।

७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

(क) निर्णय प्रक्रिया

- मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा : सरकारी निर्णय प्रक्रिया सरलीकरण निर्देशिका, २०६५ बमोजिम ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गरिने सूचना सम्बन्धमा : उक्त ऐनको दफा ७ बमोजिम ।

(ख) निर्णय गर्ने अधिकारी

- मन्त्रालयले सम्पादन गर्ने नीतिगत एवं अन्य कार्यहरु सम्बन्धमाः मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पठाएर / माननीय मन्त्री स्तरबाट / सचिवस्तरबाट।
- माननीय मन्त्रीबाट प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम।
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ बमोजिम प्राप्त अधिकार बमोजिम।
- सचिवले प्रत्यायोजन गरेको अधिकार बमोजिम तोकिएको कर्मचारीले ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गर्ने सूचना सम्बन्धमा सचिवले ।

८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

(क) मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमाः प्रचलित ऐन कानूनमा तोकिएको व्यवस्था बमोजिम।

(ख) सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम परेको उजुरी सम्बन्धमाः राष्ट्रिय सूचना आयोग।

९. सम्पादन गरेको कामको विवरणः

(क) संस्कृति प्रवर्धन तथा पुरातत्व क्षेत्र :-

प्रमुख उपलब्धीहरू

- तिलौराकोटलाई विश्वसम्पदा सूचिमा सूचिकृत गर्न प्रक्रियाका सम्बन्धमा चार किल्ला तोकी नक्सा तयार भई संरक्षित स्मारक क्षेत्र घोषणा गर्ने सन्दर्भमा सिमांकन सम्बन्धि कार्य सम्पन्न भइ सोको स्वीकृतिका लागि मन्त्री परिषदमा फाइल पठाउन तयारी भइरहेको ।
- लुम्बिनीमा निर्माणाधीन ५ हजार व्यक्ति क्षमताको ध्यान केन्द्र तथा सभाहलको ५५ % भौतिक प्रगति हासिल भएको ।
- आनि गुम्बा र पिण्डस्थान पुनर्निर्माण गर्ने कार्य ८५ प्रतिशत सम्पन्न ।
- बृहत्तर लुम्बिनी क्षेत्रको एकिकृत गुरुयोजना तयारः

- यस सम्बन्धी विज्ञ नियुक्त गरी EOI तथा RFP कागजात तयार भइरहेको । अर्थ मन्त्रालयको मिति २०७८।४।२४ को पत्रानुसार अर्थ मन्त्रालयको सहमति आएपछि मात्र बोलपत्रको सूचना प्रकाशित हुने ।
- विज्ञलाई EOI तथा RFP कागजात तयार गर्न सम्बन्धित साइटमा गई स्थलगत अध्ययन गर्नुपर्ने देखिएकोले थप समय आवश्यक परेको हुँदा कार्तिक महिनाभित्र EOI तथा RFP कागजात तयारी कार्य सम्पन्न गरिने । बोलपत्र प्रकाशित गर्न अर्थ मन्त्रालयको सहमति आवश्यक देखिएकोले तहाँ मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय गरी बोलपत्र प्रकाशित गरिने ।

- पुरातत्व विभागको समन्वय र स्वीकृतिमा तिलौराकोट, गोटीहवा, निग्लीहवा, अरौराकोट, सिसहनीया, धमनीहवा, सगरहवा, रामग्राम र देवदहमा तीर्थयात्री तथा पर्यटकीय सेवा सुविधा विस्तार गर्न शौचालय, ध्यान प्लेटफर्म, पैदलमार्ग, संरक्षण लगायतका संरचना निर्माण गर्ने कार्यको लागि लगत ईष्टिमेट स्वीकृतिको चरणमा रहेको ।
- गौतमबुद्ध फलपुल बाटीका निर्माण गर्ने र सर्भिस सडक वरिपरि ल्याण्डस्केप निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न गर्ने कामको बृक्षारोपण र ल्याण्डस्केपको कार्य चालु अवस्थामा रहेको । दुवैको निर्माण कार्यको ६५ प्रतिशत भौतिक प्रगति हासिल भएको ।
- संस्कृति नीति २०६७ लाई समयानुकूल परिमार्जन गर्न नीति परिमार्जन समिति गठनको प्रकृया शुरु भएको ।
- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन २०१३ को छैठौ संशोधनका लागि विधेयक म प बाट स्वीकृत भई संघीय संसदमा पेश गर्ने तयारि भैरहेको ।
- नेपाल राष्ट्रिय साँस्कृतिक संग्रहालय निमार्ण सम्वन्धमा मौजुदा गुरुयोजनाको पुनरावलोकन गरी आवश्यकतानुसार परिमार्जन र 3D तयार गर्न र उक्त क्षत्रेको DPR तयार गर्न पुरातत्व विभागलाई जिम्मा दिईएको ।
- राष्ट्रिय प्रतिमुर्ति संग्रहालय स्थापना सम्वन्धी अवधारणापत्र (TOR) मा पुन संशोधन गरी स्वीकृतिको क्रममा रहेको ।
- नेपाल र चीन बीच साहित्यिक क्रियाकलापको सहकार्य गर्ने सम्वन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गर्ने सम्वन्धी कार्य अगाडी बढाईएको ।
- पुरातात्वीक महत्वका ३१ हजार अभिलेखको डिजिटाइजेसन कार्य सम्पन्न भएको ।
- कपिलवस्तुको जग्गा अधिग्रहणका लागि खरिद गरिने कित्ता नं. एकिन भए अनुसारको आवश्यक कागजात तयार भईरहेको ।
- ७ वटै प्रदेशका महत्वपुर्ण सम्पदाहरु निर्माण तथा संरक्षण कार्य सम्पन्न भएको ।

  -प्रदेश नं. १ - बेहेरेश्वर, भद्रेश्वर मन्दिरको पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न ।

  -प्रदेश नं. २ को जानकी मन्दिरको संरक्षण कार्य सम्पन्न ।

  -बागमती प्रदेशको रविभवनस्थित NATHM परिसर भित्र रहेको राणाकालिन भवन संरक्षण कार्यका लागि कार्यदेश दिएको ।

  -गण्डकी प्रदेशको मुक्तीनाथ मन्दिर प्रवेशद्धारको दायाँ वायाँको सत्तल सरक्षण गर्ने कार्य सम्पन्न ।

  -लुम्बिनी प्रदेशको मजार बाबाको मन्दिर संरक्षण कार्यका लागि कार्यदेश दिएको ।

  -कर्णाली प्रदेशको काँक्रेविहार, जुम्लाको कनकासुन्दरी मन्दिरको संरक्षण कार्य ६० प्रतिशत सम्पन्न।

  -सुदुरपश्चिम प्रदेशको कार्यक्रमहरुको लागत अनुमान तयार भईरहेको ।

(ख) पर्यटन क्षेत्र-

प्रमुख उपलब्धीहरुः

- ईन्द्रसरोवर, सन्दकपुर, पञ्चासे, भादागाँउ, निग्लिहवा र धनुषाधामको दोश्रो चरणको निर्माण कार्यको सम्झौता भई कार्य शुरु भएको ।
- रारा क्षेत्रको प्रथम चरणको कार्य ५० प्रतिशत सम्पन्न भएको ।
- प्रदेश तथा स्थानीय तहसँगको लागत साझेदारीमा पर्यटकीय गन्तव्य पूर्वाधार विकास गर्न आयोजना प्रस्ताव आह्वान भई मूल्याङ्कनको चरणमा रहेको ।
- ग्रेट हिमालयन ट्रेल (मकालु, कञ्चनजङ्गा, यार्सट्रिल, च्छो रोल्पा लगायतका क्षेत्रमा १०० किमी) निर्माण कार्य ३० प्रतिशत सम्पन्न भई थप ५० कि.मी. निर्माण सम्पन्न भएको ।
- मुक्तिनाथ क्षेत्रको आनि गुम्बा निर्माण, कागबेनीको पिण्डस्थान पुनर्निर्माणको प्रथम चरणका कार्य ३० प्रतिशत सम्पन्न ।
- त्रिभुवन विश्वविध्यालय अन्तर्गतको केन्द्रीय भूगर्ब विभाग, किर्तिपुर परिसर भित्र अथवा खानी तथा भूगर्भ बिभाग, लैनचौर परिसर भित्र मध्ये कुनै एकमा Geo Park स्थापना गर्न सम्भाव्य स्थान पहिचान गरिएको।
- Sustainable Tourism for livelihood Recovery अवधारणा पत्र तथा परियोजना दस्तावेज तयार भएको ।
- पर्यटन सम्बन्धी विभिन्न संघसंस्था आवद्ध करिव ६०० जना कर्मचारीहरुलाइ{ Health Hygiene and Sanitation Protocol (HHS Protocol) सम्वन्धि तालिम प्रदान गरिएको ।
- पुर्नताजकिय कर्जाका सम्वन्धमा आ.व २०७७/७८ को बजेट तथा मौद्रिक नीतिमा कर्जाका सम्वन्धमा भएका व्यवस्थाहरुका सम्वन्धमा पर्यटन सम्वद्ध सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा छलफल कार्यक्रम सम्पन्न ।
- विदेशस्थित कुटनितिक नियोग र दुतावासहरुवाट Travel , Trade, Media तथा Bloggers सम्वन्धि data base संकलनका लागि पत्राचार गरिएको ।
- विद्यमान सम्पूर्ण पर्यटन शुल्कहरुलाई एकद्वार प्रणाली मार्फत संञ्चालन गर्ने प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गरिएको ।
- विभिन्न virtual Platform को माध्यमबाट अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा नेपालको प्रवर्धन गरिएको जस्तै Virtual PATA Travel Mart 2020, BUZZ Expo China, WTM Virtual 2020 ।
- केन्द्रीय तथ्यांक बिभागको सहकार्यमा आन्तरिक पर्यटन सम्बन्धी घरधुरी सर्भेक्षणको प्रस्नावालीको पूर्व परीक्षण सम्पन्न भएको ।
- समग्र भूगोलको (Digital Data Base) भू सूचना प्रणाली मार्फत तथ्यांक व्यवस्थापन कार्यक्रम नेपालमा भएका विश्वविधालय मार्फत कार्यन्वयन गर्न प्रक्रिया थालनी गरिएको ।
- १२ वटा पर्यटक श्रोत बजारहरुको अध्ययन गरि Ways Forward and Proposed Action plan in present context प्रतिबेदन तयार गरिएको ।
- नोभेम्बर ९ देखि ११ मा आयोजित WTM Virtual 2020 मा सहभागिता जनाई विभिन्न प्रवर्द्दनात्मक भिडियो, फोटो साथसाथै Virtual Meeting मार्फत नेपालको प्रवर्द्दन गरिएको ।

(ग) नागरिक उड्डयन क्षेत्र–

मुख्य प्रमुख उपलब्धीहरुः

- B-757 9N ACB विमान विस्थापन कार्यका लागि M/S CSDS कम्पनीलाई बिक्रि गर्न छनौट गरी सम्झौता गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको ।
- Transit Cargo Carry सेवा सुरु गर्नका लागि License लिने कार्य प्रक्रियामा रहेको ।
- चिनीया जहाजको व्यवस्थापन सम्बन्धमा विभिन्न विकल्पहरुमा छलफल भइरहेको ।
- हवाई सेवाको अन्तर्राष्ट्रिय स्तर कायम राख्नको निमित्त ICAO को Security Findings समाधानका लागि ICAO बाट स्वीकृत Corrective Action Plan (CAP) अनुसार कार्य भैरहेको ।
- हवाई सुरक्षा सम्बन्धी विभिन्न DOC संशोधन प्रक्रिया शुरुवात भएको ।
- Nepal Aviation Safety Plan (NASP) को परिमार्जनको क्रममा draft तयार गरी Finalization को तयारीमा रहेको ।
- धनगढी विमानस्थलमा हवाई पथप्रदर्शन प्रणाली (VOR/DME) जडान भएको र चन्द्रगढी बिमानस्थलमा हवाई पथप्रदर्शन प्रणाली (VOR/DME) जडानको लागि कार्य सुचारु रहेको ।
- नेपालगंज र विराटनगर विमानस्थलमा ATC Console उपकरण जडान कार्य सम्पन्न भई सकेको तथा थामखर्क, दाङ्ग, राजविराज, बलेवा, सिमिकोट, रारा, फाप्लु, डोटी, साँफेबगर, रुम्जाटार विमानस्थलहरुको कार्य सुचारु रहेको ।
- त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थललाई बुटिक एयरपोर्टको रुपमा रुपान्तरण गर्ने कार्य अन्तर्गत बगैचा निर्माणको कार्य सम्पन्न, टर्मिनल भवनमा Silicon Painting को कार्य सम्पन्न, Baggage Claim Area मा कलात्मक मुर्तिहरु राखिएको, आगमन तर्फ एप्रोन नजिकै बुद्धको धातुको ठुलो मुर्ति राखिएको ।

मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
इलाम, गुल्मी र डोल्पा विमानस्थाल निर्माण तथा परिक्षण उडान गर्ने	• इलामको सुकिलुम्बामा प्रारम्भिक तयारी भईरहेको। • गुल्मीको सिमिचौर विमानस्थल निर्माण कार्य चालु रहेको। • डोल्पाको मासिनेचौर विमानस्थल निर्माण कार्य चालु रहेको ।
अर्घाखाँची विमानस्थल निर्माण	• अर्घाखाँची विमानस्थलको धावनमार्ग, ट्याक्सिवे, एप्रोन कालोपत्रे तथा ड्रेनेजको ठेक्का सम्झौता सम्पन्न भई निर्माण कार्य सुरु।
जनकपुर र राजविराज विमानस्थल स्तरोन्नती	• जनकपुर विमानस्थलमा चेनलिङ्क फेन्सिङको काम सम्पन्न, रनवे ग्रडिङ्ग ड्रेनेज मर्मत तथा अन्य कार्य भईरहेको। • राजविराज विमानस्थलमा धावनमार्ग कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न। ड्रेनेज निर्माण तथा अन्य कार्य भईरहेको।
तुम्लिङटार विमानस्थल स्तरोन्नती	तुम्लिङटार विमानस्थलको नयां टर्मिनल टावर भवन निर्माण कार्य चालु रहेको। Structure को काम सम्पन्न भई Finishing को काम हुदै।

वैतडी पाटन विमानस्थल स्तरोन्नती	बैतडी पाटन विमानस्थलमा ठेक्का सम्झौता सम्पन्न भई निर्माण कार्य सुरु। Foundation तथा Tie Beam को काम सम्पन्न।
नेपालगञ्ज र विराटनगर विमानस्थल स्तरोन्नती	नेपालगंज र बिराटनगर विमानस्थलमा नयाँ टर्मिनल भवन निर्माणको लागी टेण्डरको काम अन्तिम चरणमा।
दाङको नारायणपुर विमानस्थल निर्माण गर्ने	दाङ्गको नारायणपुर विमानस्थल निर्माण कार्य गर्नको लागि Detail Feasibility Study अन्तिम चरणमा रहेको।
ताप्लेजुङ्ग सुकेटारको धावनमार्ग विस्तार कार्य	माटोको काम ८५% सम्पन्न Sub base को काम सम्पन्न र Base को काम हुदैं।
चुहानडाँडा विमानस्थल निर्माण	Detailed Feasibility Study को प्रारम्भिक तयारी हुदैं।
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल आयोजनामा Cargo Building देखि Apron सम्मको सडक निर्माण गर्ने	लागत अनुमान तयार भईरहेको ।
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलमा periphery Road निर्माण गर्ने	लागत अनुमान तयार भईरहेको ।
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलको पुरानो Runway लाई Rehabilitation गरि नयाँ parallel Taxiway निर्माण गर्ने	बोलपत्र मुल्याङ्कन अन्तिम चरणमा रहेको ।(Technical Evaluation भइसकेको र Financial Evaluation)

यस अबधिमा जारी गरिएका/स्वीकृत भएका/संशोधन भएका ऐन, नियमावली, कार्यबिधि, मापदण्ड तथा निर्देशिकाहरुको विवरणः

क्र.सं.	विवरण	नयाँ/संशोधन
१	विदेशबाट नेपाल आगमन हुने र नेपालबाट प्रस्थान गर्ने यात्रुहरुको यात्रा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७८ लागू भएको ।	नयाँ
२	नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ
३	आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ
४	केचना कञ्चनजंघा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ

१०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद

(क) प्रमुखको नामः सचिव श्री सुरेश अधिकारी

(ख) सूचना अधिकारीको नामः उपसचिव श्री टेक नारायण पौडेल

११. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

नीतिहरुः

- पर्यटन नीति, २०६५
- राष्ट्रिय हवाई नीति, २०६३
- राष्ट्रिय संस्कृति नीति, २०६७

ऐनहरुः

- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) ऐन, २०१५
- नेपाल वायुसेवा निगम ऐन, २०१९
- पर्यटन ऐन, २०३५
- लुम्विनी विकास कोष ऐन, २०४२
- पशुपति क्षेत्र विकास कोष ऐन, २०४४
- अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६
- नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल सङ्गीत नाट्य प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल पर्यटन वोर्ड ऐन, २०५३
- नेपाल नागारिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन, २०५३
- वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद ऐन, २०५५
- प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९

नियमहरुः

- होटल, लज, रेष्टुराँ वार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८
- ट्राभल र ट्रेकिङ्ग एजेन्सी नियमावली, २०६२
- जलयात्रा नियमावली, २०६३
- अभिलेख संरक्षण नियमावली, २०६३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) नियमावली, २०५२
- प्राचीन स्मारक संरक्षण नियमावली, २०४६
- पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली, २०५९
- प्रतिलिपि अधिकार नियमावली, २०६१
- नेपाल पर्यटन बोर्ड नियमावली, २०५५
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नियमावली, २०५८

- विमानस्थल दस्तुर नियमावली, २०३८ खारेज गर्ने नियमावली २०६७
- क्यासिनो नियमावली, २०७०
- गैर सैनिक हवाई उडान (दुर्घटना जाँच) नियमावली, २०७१
- नागरिक उड्डयन सुरक्षा नियमावली, २०७३

गठन आदेशहरुः

- नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०२९
- तारागाउं विकास समिति (गठन) आदेश, २०३४
- देवघाट क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५०
- आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- वुढानिलकण्ठ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- मनकामना क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- वौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति (गठन) (पहिलो संशोधन) आदेश, २०७५
- पाटन संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पाथीभरा क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- हलेसी महादेवस्थान विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समिति (गठन) आदेश, २०५९
- विराट क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- वृहत्तर वराहक्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- हनुमानढोका दरवार संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०६७
- नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (गठन) आदेश, २०७७
- आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- केचना कञ्चनजंघा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- नारायणहिटी दरबार संग्रहालय तथा गणतन्त्र स्मारक व्यवस्थापन तथा सञ्चालन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७६

निर्देशिका तथा कार्यविधिहरु

- प्राचीन स्मारक संरक्षण सम्बन्धी कार्यविधी, २०६४
- नागरिक उड्डयनसंग सम्बन्धित संस्थालाई ईजाजत दिने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६
- *(मन्त्रिस्तरीय मिति २०७२।१२।१६ को निर्णयानुसार थप र संशोधित)*
- होमस्टे संचालन कायर्विधि, २०६७
- पर्यटक यातायात सेवा व्यवसाय दर्ता तथा सञ्चालन कार्यविधि,२०६८
- सय जनाभन्दा बढी विदेशी पर्यटक भित्र्याउने अनुदान कार्यविधि, २०६८
- महाकवि देवकोटा पुरस्कारसम्बन्धी कार्यविधि
- एकतारे होटल देखि पाँच तारे डिलक्स स्तरसम्मका होटल र पर्यटक आवास (रिसोर्ट) सम्बन्धी मापदण्ड

- पुष्पलाल राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि (संशोधन सहित) २०६९
- पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका,२०७०
- पर्वतारोहण रोयल्टी बाँडफाँड तथा परिचालन निर्देशिका, २०७०
- उपभोक्ता समितिबाट पर्यटन पुर्वाधार बिकास निर्माणसम्बन्धी कार्य गराउने कार्यविधि, २०७१ (संशोधन सहित)
- कम उचाई हिमालचुलीको आरोहण अनुमति प्रदान गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७२
- राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कार कार्यविधि तेस्रो संशोधन सहित २०७२
- दुर्गम क्षेत्रका हवाई उडानमा भाडा सहुलियत प्रदान गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३
- कार्य सम्पादन व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- भेटीघाटी व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- विदा पर्यटन कार्यविधि,२०७३
- पर्यटनसँग सम्वद्ध व्यक्ति तथा संस्थालाई सम्मान गर्ने सम्वन्धी कार्यविधि, २०७३
- भगत सर्वजित मानव मर्यादा राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि, २०७३
- सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यको नियुक्ति र मनोनयन सम्बन्धी मापदण्ड,२०७३
- पर्यटकहरुको आवागमनलाई ब्यबस्थित गर्ने सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७
- विदेशबाट नेपाल आगमन हुने यात्रुहरूको व्यवस्थापनसम्बन्धी आदेश, २०७८

१२. प्रमुख उपलब्धि सूचकः

सि.नं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	२०७६/७७को प्रगति	२०७७/७८सम्मको अवस्था	२०७८/७९को दितीय त्रैमासिक सम्मको प्रगति
१.	प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च (डलर)	४८	६५	६५
२.	प्रति पर्यटक औसत बसाई (दिन)	१२.७	१५.१	१५.१
३.	त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल विस्तार तथा स्तरोन्नति (प्रतिशत)	९८	यस आ. व को २२, हालसम्मको ९९	९९
४.	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (प्रतिशत)	९१	९७.३३	९८.२५
५.	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (प्रतिशत)	६१	८१	८५
६.	सम्पदा पुनःनिर्माण (संख्या)	४५३	५८९	६०७
७.	पर्यटक आगमन (जना)	११,९७,१९१(सन २०१९)	२,३०,०८५९सन् २०२००	१५०९६२ (सन २०२१)
८.	सञ्चालनमा रहेका विमानस्थल (वटा)	३२	३५	३५
९.	बर्षैभरि सञ्चालन योग्य विमानस्थल	३२	३७	३७

	(वटा)			
१०.	रात्रीकालीन उडान सञ्चालनमा आएका विमानस्थल (वटा)	७	८	८
११.	नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय विमान सेवा (वटा)	२८	२७	३१
१२.	पर्यटकस्तरका होटल (संख्या)	१२५४	१३१३	१३
१३.	निर्मित नयाँ पदमार्गको लम्बाई (GHT समेत) (कि.मी.)	२५५	२२८	०

१३. पर्यटकीय तथ्याँकः

FACT SHEET 1

Indicators	2020	2021	% Change
Tourist Arrival by			
Air	183130	150625	-17.5
Land	46955	337	-99.2
Total	230085	150962	-34.3
Average Length of Stay	15.1	15.5	
Sex			
Male	124048	105410	
Female	106037	45552	
By Age groups			
0-15 years	9768	11142	
16-30 years	43403	30713	
31-45 years	67829	64164	
46-60 years	61874	35351	
60+ years	47211	9036	
Not Specified	0	556	
Top Five Country of Nationality			
Rank 1	India	India	
Rank 2	Myanmar	USA	
Rank 3	Thailand	UK	
Rank 4	China	China	
Rank 5	USA	Bangladesh	
Purpose of Visit			
Holiday/Pleasure	139202	100843	-27.6
Pilgrimage	28530	11172	-60.8
Trekking & Mountaineering	35893	15549	-56.7
Others	26460	23398	-11.6

NEPAL TOURISM STATISTICS 2021 | 3

१४. मन्त्रालय शाखागत इमेल बिबरणः

1. monitoring@tourism.gov.np
2. planning@tourism.gov.np
3. aviation@tourism.gov.np
4. promotion@tourism.gov.np
5. admin@tourism.gov.np
6. account@tourism.gov.np
7. it@tourism.gov.np
8.user: info@tourism.gov.np
9. complain@tourism.gov.np
13. kharid@tourism.gov.np
14.secretary@tourism.gov.np
15.law@tourism.gov.np
16. information@tourism.gov.np
17.culture@tourism.gov.np

१५. प्रमुख आयोजनाहरुको आ.व. २०७६/७७ र २०७७/७८ को प्रथम चौमासिकको भौतिक प्रगतिको तुलनात्मक स्थितिः

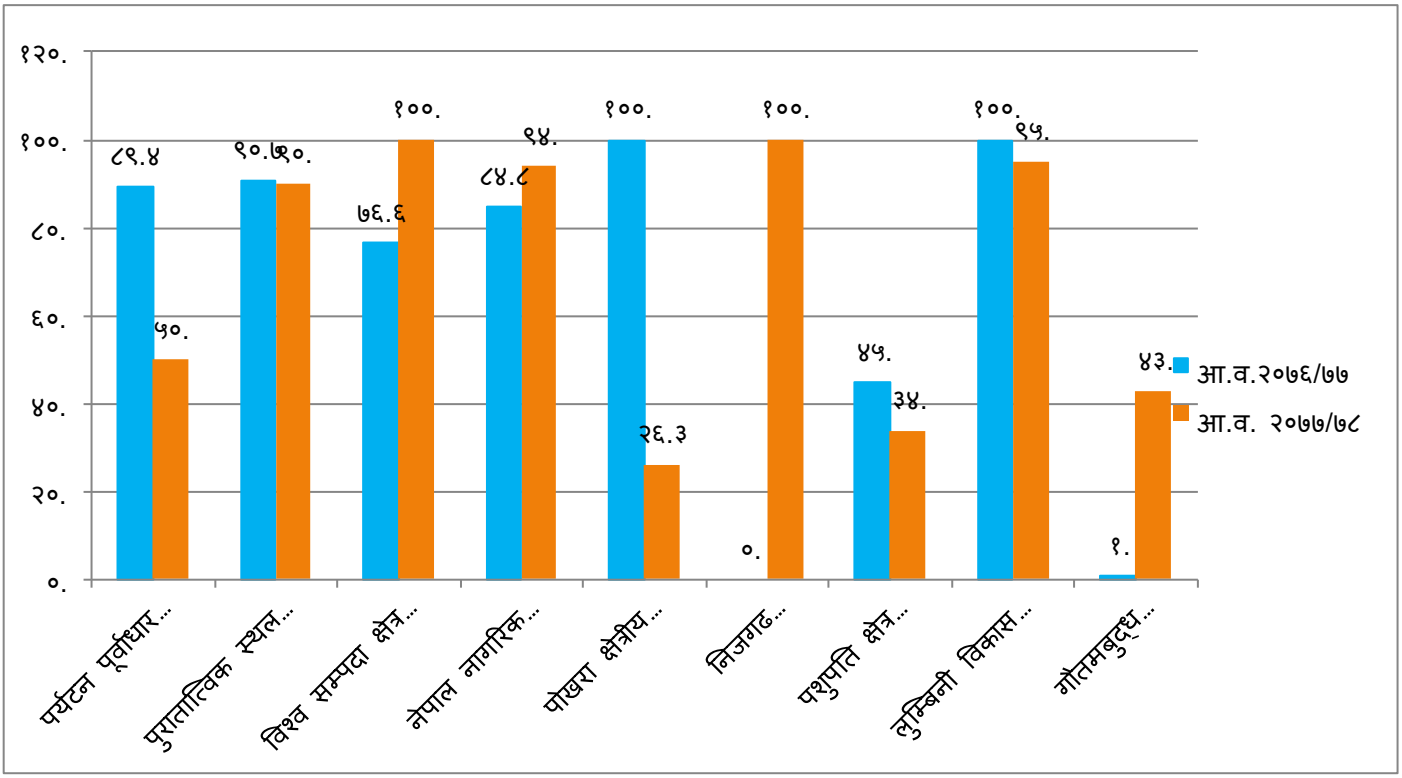

१६. आर्थिक वर्ष २०७९/८० त्रैमासिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन २०७९ साउन-असोज प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ चौथो त्रैमासिकसम्मको खर्चस्थिति

खर्च शीर्षक	बजेट रूलाखमा		खर्च प्रतिशत
	वार्षिक विनियोजन	खर्च	
चालु	३३४०३.३९	३०३६०.०३	९०.८९
पूँजीगत	२२४८०.४५	१४९०५.९२	६६.३१
वित्तीय	२०६६८५.००	९४७२७.९१	४५.८३
जम्मा	२६२५६८८४	१३९९९३८६	५३.३१

विनियोजन रू :२६ अर्ब २५ करोड ८ लाख
खर्च रू: १३ अर्ब ९९ करोड ९ लाख

पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरु

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजासूचक	एकाई	आ.व. २०७८/७९ को लक्ष्य	आ.व. २०७७/७८ को प्रगति	आ.व. २०७८/७९ को चौथो त्रैमसिक सम्मको प्रगति
१. उच्च र समतामूलक राष्ट्रिय आय	३५. पर्यटनमा विदेशी मुद्रा आर्जन	अमेरिकी डुलर (करोडमा)	१७६४	५.८६	२५.५२
२. सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तर आवद्धता	१६. आन्तरिक हवाई यातायात प्रयोग गर्ने यात्रु	संख्या (लाखमा)	३७.९	१६.७३	३५.७६
	१७. अन्तर्राष्ट्रिय हवाई यातायात प्रयोग गर्ने यात्रु	संख्या (लाखमा)	५७.९४	११.०५	१४.५६

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७८/७९ को लक्ष्य	आ.व. २०७७/७८ को प्रगति	आ.व. २०७८/७९ को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
३. सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तर आवद्धता	३२.द्विपक्षीय हवाई सम्झौता भएका मुलुक	संख्या	४२	४०	४१
	३३.अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय विमानस्थल	संख्या	३	१	२
	३४.आन्तरिक विमानस्थलको स्तरोन्नति	संख्या	३९	३७	३७

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७८/७९ को लक्ष्य	आ.व. २०७७/७८ को प्रगति	आ.व. २०७८/७९ को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
४.उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	२.अर्थतन्त्रमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	७	२.०५	१.६५
	२८.विदेशी पर्यटक आगमन	संख्या (लाखमा)	२४।५०	२.३० (२०१९ को भन्दा ८०% ले घटेको)	१.५(२०२० को भन्दा ३४.३% ले घटेको)
	२९. विदेशी पर्यटकको औसत बसाई	दिन	१४	१५.१	१५.५
	३०.प्रति पर्यटक खर्च (प्रति दिन)	अमेरिकी डलर	६३	६५	४८

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७८/७९ को लक्ष्य	आ.व. २०७७/७८ को प्रगति	आ.व. २०७८/७९ को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
४. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	६३. नेपाल आउने अन्तर्राष्टिय विमानमा उपलब्ध सिट	संख्या (लाखमा)	१३०	८०	८०
	३१. पर्यटन क्षेत्रमा थप प्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना	संख्या (हजारमा)	-	३.८	२

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७८/७९ को लक्ष्य	आ.व. २०७७/७८ सम्मको	आ.व. २०७८/७९ को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
४. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	६४. पर्यटन स्तरको होटल बेड				
	५ तारे होटल	होटल संख्या	२४	१४२(पर्यटकीस्तर तारे होटल) १३९०० (शैया)	१८
		बेड संख्या	४९००		२८७७
	१-४ तारे होटल	होटल संख्या	२२५		१४४
		बेड संख्या	१९१२५		१२८९८
	अन्य होटल	होटल संख्या	१७४७	११५१ (२०१९ मा)	प्रदेशमा हस्तान्तरण भएको।
		बेड संख्या	५२४१०	३०७९९	
	होमस्टे र क्षमता	संख्या	३८६	३८९ (२०१९ मा)	
		बेड संख्या	१५४४	१०८८(२०१९ मा)	

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७८/७९ को लक्ष्य	आ.व. २०७७/७८ को प्रगति	आ.व. २०७८/७९ को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
४. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	६५. पदमार्ग	कि.मि.	७४६	२२८	थप २०० (ग्रेट हिमालयन ट्रेल सहित)
	६६. पहिचान तथा विकास भएका पर्यटकीय गन्तव्यस्थल	संख्या	२२०	प्रदेश नमुना गन्तव्य ७, स्थापित १०० र नयाँ १४८ सहित कुल २५५	७ प्रदेशमा गन्तव्यमा दोस्रो चरणको निर्माण कार्य भइरहेको, ७ वटै प्रदेशमा हिल स्टेशनको रुपमा नयाँ पर्यटकीय गन्तव्य पहिचान र सम्भाव्यता अध्ययन भइ भौतिक निर्माणको काम शुरु, १८१ स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा १८१ वटा पर्यटकीय गन्तव्यमा पूर्वाधार विकासका लागि साझेदारी कार्यक्रम अगाडी बढाइएको।
	६७. पर्यटन क्षेत्रमा उत्पादित दक्ष जनशक्ति	जना	१५५००	२०५४	५७७- नेपाल पर्यटन बोर्ड ६५१- तारागाउँ विकास समिति ३१७- नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान ७५२- नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान जम्मा – २२९७ (थप)
५. सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज	२८. प्रतिलिपि अधिकार संरक्षण	संख्या	२५६०	२०४२	२६४ (थप)

कार्यप्रारम्भ नभएका माइलस्टोनहरू

क्र.स.	कार्य सम्पन्न नभएका माइलस्टोनहरु	कार्यसम्पन्न नहुनुका कारण
१	जनयुद्ध संग्रहालय निर्माण रुकुम पश्चिम DPR तयार गरि निर्माण कार्य सुरु गर्ने ।	बजेट रकमान्तर भएको।
२	रारा फोक्सुण्डो एडभेन्चर टुरिजम तथा छाँयानाथ, लिमी, कैलाश दर्शन पर्यटन पूर्वाधार DPR तयार गरि निर्माण कार्य सुरु गर्ने ।	बजेट रकमान्तर भएको।
३	ककनीमा क्यासिनो ग्राम पूर्वाधार निर्माण। DPR तयार गरि निर्माण कार्य सुरु गर्ने ।	बजेट रकमान्तर भएको।
४	नारायणहिटी दरबार संग्रहालयमा शासकीय ईतिहास समेट्ने संग्रहालय निर्माण DPR तयार गरि निर्माण कार्य सुरु गर्ने	बजेट रकमान्तर भएको।
५	२६ वटा गुम्वाको संरक्षण तथा पुनर्निर्माणको २० प्रतिशत निर्माण कार्य गर्ने।	डि.पि.आर. अनुसार कम बजेट विनियोजन भएकोले बहुवर्षिय खरिद योजना स्वीकृतिका लागि पेश गरिएकोमा स्वीकृत भई नआएको।
६	लुम्बिनी विकास गुरुयोजनाको बाँकी काम दुई वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने।	स्रोतको अभाव भएकाले बोलपत्र आव्हान नगरिएको।
७	नेपाल वायुसेवा निगमको सांगठनिक पुनर्संरचना गर्ने।	मा. मन्त्रीस्तरीय निर्णयानुसार कार्यान्वयन नगर्ने निर्णय भएको।

(धन्यवाद)